

POSTANOWIENIE

Dnia 9 listopada 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Andrzej Stępka

w sprawie: K. K. i J. B. uniewinnionych od zarzutu z art. 55 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i innych,
oraz A. K. i J. S. - skazanych z art. 55 ust. 1 i 3 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii i innych,
po rozpoznaniu na posiedzeniu w dniu 9 listopada 2022 r.,
wniosku prokuratora Prokuratury Krajowej o wyłączenie od rozpoznania sprawy II KK 206/21 Sędziów Sądu Najwyższego: Waldemara Płóciennika, Pawła Wilińskiego i Włodzimierza Wróbla,
na podstawie art. 41 § 1 k.p.k. a contrario

p o s t a n o w i ł
wniosku nie uwzględnić.

UZASADNIENIE

Na skutek kasacji wniesionych przez prokuratora i obrońców od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 20 lipca 2020 r., sygn. akt II AKa 410/18, zmieniającego wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 10 sierpnia 2017 r., w sprawie VIII K 85/13, przed Sądem Najwyższym zawisła sprawa K. K., J. B., J. S. i A. K.. Sprawa ta została zarejestrowana pod sygnaturą akt II KK 206/21.

Zarządzeniem z dnia 3 sierpnia 2021 r. do jej rozpoznania zostali wyznaczeni sędziowie SN Waldemar Płóciennik (jako przewodniczący i sprawozdawca), Paweł Wiliński oraz Włodzimierz Wróbel. Postanowieniem z dnia 14 czerwca 2022 r. Sąd Najwyższy dopuścił szereg dowodów dotyczących sędziów Sądu Apelacyjnego B. A. oraz P. S., orzekających w sprawie zakończonej

zaskarżonym kasacjami wyrokiem, celem zbadania z urzędu, czy wyrok ów został wydany przez sąd ustanowiony ustawą, w kontekście jego należytej obsady – w rozumieniu art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (k. 582-585).

W odpowiedzi na inicjatywę dowodową Sądu Najwyższego, prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie delegowana do Prokuratury Krajowej, złożyła wniosek o wyłączenie wszystkich w/w sędziów Sądu Najwyższego rozpoznających niniejszą sprawę, wskazując, że zachodzą okoliczności mogące wywołać uzasadnioną wątpliwość co do ich bezstronności. Wniosek ten zarejestrowano pod sygnaturą KRI 35, a do jego rozpoznania został wyznaczony sędzia SN Ryszard Witkowski.

W dniu 26 września 2022 r. do Sądu Najwyższego wpłynął wniosek obrońcy skazanych A. K. i J. S. o zbadanie w trybie art. 29 § 5 ustawy z dnia 9 czerwca 2022 r. o Sądzie Najwyższym (Dz. U. z 2022 r., Nr 1259) spełnienia przez sędziego Ryszarda Witkowskiego wymogów niezawisłości i bezstronności, w związku z wyznaczeniem go do rozpoznania wniosku o wyłączenie od rozpoznania sprawy II KK 206/21 sędziów SN Waldemara Płociennika, Pawła Wilińskiego i Włodzimierza Wróbla.

Na mocy postanowienia z dnia 19 października 2022 r. Sąd Najwyższy postanowił wyłączyć sędziego SN Ryszarda Witkowskiego od rozpoznania wniosku o wyłączenie sędziów SN Waldemara Płociennika, Pawła Wilińskiego i Włodzimierza Wróbla od udziału w sprawie o sygn. akt II KK 206/21.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Wniosek złożony przez prokuratora nie mógł zostać uwzględniony, gdyż nie wykazał w żaden sposób, by w niniejszej sprawie zachodziły przesłanki uzasadniające zastosowanie instytucji z art. 41 § 1 k.p.k.

Zgodnie z tym przepisem, sędzia ulega wyłączeniu od rozpoznania sprawy, jeśli istnieje okoliczność mogąca wywołać uzasadnioną wątpliwość co do jego bezstronności przy jej rozpoznawaniu. W tej samej sprawie w poprzednio orzekającym składzie słusznie wskazano, jakie obiektywne kryteria powinny decydować o tym, czy zachodzi potrzeba zastosowania instytucji wyłączenia sędziego, wskazując, że decyduje między innymi ocena, czy dla postronnego obserwatora zachodzą, w realiach sprawy takie okoliczności, które w odbiorze

społecznym mogą budzić wątpliwości co do bezstronności sędziego (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 3 listopada 2021 r., IV KO 86/21*). Każda okoliczność mogąca wywołać tę wątpliwość, musi wpływać na ocenę bezstronności. Są to między innymi, okoliczności powołania sędziego Sądu Najwyższego na urząd, te wynikające ze sfery życia prywatnego, jak również związane ze sposobem procedowania w dotychczas rozpoznawanych sprawach (*por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 października 2022 r., V KB 6/22*). W judykaturze zaproponowano, aby ocena zasadności tego rodzaju wątpliwości była przeprowadzana za pomocą tzw. „testu przeciętnego obserwatora”, co polega na przyjęciu, że przyczyna jest uzasadniona, jeżeli jest ona w stanie wywołać wątpliwości co do bezstronności u nieuprzedzonego w jakimkolwiek kierunku członka społeczeństwa, zakładając wszak, iż znajdowałby się on w sytuacji wnioskującego (*por. wyroki Sądu Najwyższego: z dnia 18 marca 2009 r., IV KK 380/08; z dnia 8 stycznia 2009 r., III KK 257/08 i z dnia 8 lutego 2011 r., V KK 227/10*). Odwołanie się do oceny dokonanej przez przeciętnego, rozsądnie i logicznie rozumującego obserwatora procesu, który nie jest zainteresowany jego wynikiem, pozwala oprzeć rozstrzygnięcie na zobiektywizowanych przesłankach. Również w orzecznictwie Europejskiego Trybunału Praw Człowieka wskazuje się na aspekt obiektywnej bezstronności, dodając, że w przypadku kryterium obiektywnego trzeba rozważyć, czy istnieją podlegające ustaleniu fakty, które mogą wzbudzić wątpliwości co do bezstronności. W tej mierze ma znaczenie także odbiór w oczach opinii publicznej (zob. wyroki ETPC z dnia 10.10.2000 r., 42095/98, *Daktaras przeciwko Litwie* oraz z dnia 10.04.2003 r., 39731/98, *Sigurdsson przeciwko Islandii*).

Te same kryteria oceniania zaistnienia przesłanki z art. 41 § 1 k.p.k. w postaci „uzasadnionej wątpliwości co do bezstronności sędziego” powinny zostać zastosowane również w odniesieniu do składu wyznaczonego do rozpoznania niniejszej sprawy o sygnaturze akt II KK 206/21.

Prokurator Prokuratury Okręgowej w Warszawie delegowana do Prokuratury Krajowej podnosi w niniejszej sprawie, że w stosunku do Sędziów Sądu Najwyższego Waldemara Płóciennika, Pawła Wilińskiego i Włodzimierza Wróbla zaistniały takie okoliczności, które mogą wywołać uzasadnioną wątpliwość co do

ich bezstronności przy rozpoznawaniu sprawy. Zdaniem prokuratora, badanie możliwości wystąpienia przesłanki z art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k., w tym w szczególności stosowanie się do orzecznictwa Sądu Najwyższego dotyczącego takiego obowiązku (uchwały trzech Izb SN w sprawie BSA I-4110/20 z dnia 23 stycznia 2020 r.) ma stanowić taki dowód braku bezstronności. Pogląd ten nie znajduje żadnego uzasadnienia – ani w treści ustawy, ani w judykaturze. Badanie przesłanek z art. 439 § 1 k.p.k. następuje z urzędu i jest obowiązkiem każdego sądu rozpoznającego sprawę karną. Osobiste przekonanie prokuratora Prokuratury Okręgowej w Warszawie delegowanego do Prokuratury Krajowej na temat wykładni art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. przedstawione we wniosku o wyłączenie sędziów, nie może podważyć treści uchwały trzech połączonych Izb Sądu Najwyższego, jak również ustabilizowanego już na jej podstawie orzecznictwa tego Sądu. Nie ma również żadnej podstawy – i co więcej, byłoby to w sposób oczywisty sprzeczne z treścią art. 41 § 1 k.p.k. – by twierdzić, że „uzasadnioną wątpliwość co do bezstronności sędziego” stanowi sposób stosowania przez tego sędziego wykładni danego przepisu procedury karnej, w szczególności zgodny z przyjętym do tej pory orzecznictwem Sądu Najwyższego. Wypada zauważyć, że tego rodzaju działanie sądu należy do sfery orzeczniczej i jest z nią ściśle związane (wszak jest to istota orzekania przez sąd), a w konsekwencji pozostaje pod ochroną – skrótowo rzecz ujmując – jednej z naczelných zasad konstytucyjnych, a mianowicie zasady niezawisłości.

Co do argumentacji przedstawionej we wniosku o wyłączenie sędziów należy podkreślić, że z niezrozumiałych powodów autor tego wniosku przedstawia w nim nieprawdziwe informacje. Wskazać jednoznacznie trzeba, że Pan Sędzia Sądu Najwyższego Waldemar Płóciennik nigdy nie był sędzią sądu wojskowego, a wskazane we wniosku daty powołania na urząd sędziego odpowiadają prawdzie jedynie w odniesieniu do powołania na urząd sędziego Sądu Rejonowego w Koszalinie (24 czerwca 1982 r.) i Sądu Najwyższego (2005 r.). Autorka wniosku, co jest zresztą zgodne z oświadczeniem złożonym w toku rozprawy, musiała zapoznać się ze stroną internetową Sądu Najwyższego (stąd prawidłowość obu wskazanych wyżej dat), której lektura nie nastręcza jakichkolwiek trudności (nie mówiąc już o uzasadnionych, które miałyby usprawiedliwiać podawanie nieprawdy) w ustaleniu,

że Pan Sędzia Waldemar Płóciennik nigdy nie był sędzią sądu wojskowego, a wskazane daty powołania na urząd sędziego takiego sądu, jak i kolejne dotyczące następnych dwóch procedur awansowych nie dotyczą tego sędziego. Zostały one przez prokuratora bezkrytycznie powielone za cytowanym zresztą w treści wniosku o wyłączenie, postanowieniem Sądu Najwyższego z dnia 13 grudnia 2021 r., II KZ 46/21, które - na co także wskazuje niewymagająca szczególnej wnikliwości lektura tego judykatu - nie dotyczyło Pana Sędziego Waldemara Płóciennika. Wszystkie powyższe informacje wskazujące na nieprawdziwość argumentów sformułowanych we wniosku zostały przedstawione w piśmie Prezesa Izby Karnej Sądu Najwyższego skierowanym do Prokuratora Krajowego, gdyż, jak słusznie zauważył jego autor, pisma procesowe kierowane do sądów przez organy prokuratury nie powinny przedstawiać informacji nieprawdziwych i na nich opierać argumentacji. W rezultacie, cała argumentacja przedstawiona we wniosku o wyłączenie została oparta na tej nieprawdziwej informacji. Milczeniem powinno się pominąć także inne uchybienia sformułowanego wniosku: całkowicie błędne podanie treści uchwały BSA I-4110/20 z dnia 23 stycznia 2020 r. (niezauważanie, że jej teza składa się z czterech punktów), jak również oparte na nieznanach przesłankach i całkowicie pozamerytoryczne wnioski autora wniosku co do „świadomości i zaakceptowania przez obecny skład Sądu utraty mocy powszechnie obowiązującej przez uchwałę BSA I-4110/20 z dnia 23 stycznia 2020 r.”.

Zupełnie na marginesie należy przypomnieć, że w uchwale składu siedmiu Sędziów Izby Karnej z dnia 2 czerwca 2022 r., wydanej w sprawie I KZP 2/22, słusznie Sąd Najwyższy stwierdził, że „jako bezskuteczną i sprzeczną z prawem Unii, postrzegać należy praktykę Trybunału Konstytucyjnego, której skutkiem miałyby być ograniczenie prawa sądów do badania bezstronności sędziów i należytej obsady sądów, w tym w oparciu o normy art. 41 k.p.k. oraz art. 439 § 1 pkt 2 k.p.k. (analogicznie TSUE [Wielka Izba] w wyroku z dnia 22 lutego 2022 r., sprawa Curtea de Apel Craiova – Rumunia [C-430/21], gdzie stwierdzono: „*art. 19 ust. 1 akapit drugi Traktatu Unii Europejskiej w zw. z art. 2, art. 4 ust. 2 i 3 TUE, z art. 267 Traktatu o Funkcjonowaniu Unii Europejskiej oraz z zasadą pierwszeństwa prawa Unii należy interpretować w ten sposób, że stoi on na przeszkodzie uregulowaniu krajowemu lub praktyce krajowej, które sprawiają, że sądy*”

powszechne państwa członkowskiego nie są uprawnione do badania zgodności z prawem Unii przepisów krajowych, które sąd konstytucyjny tego państwa członkowskiego uznał za zgodne z postanowieniem krajowej konstytucji, które nakłada obowiązek przestrzegania zasady pierwszeństwa prawa Unii”).

Niezależnie od powyższego zauważenia przedstawiającego argumentację opartą na prawie unijnym, odwołując się do perspektywy zgodności z Konstytucją RP owej „praktyki krajowej”, zwłaszcza w kontekście postrzegania mocy obowiązującej uchwały trzech Izb Sądu Najwyższego, stwierdzić należy, że orzeczenia i uchwały tego Sądu nie są źródłem prawa i nie mają charakteru normatywnego – nie stanowią norm o charakterze abstrakcyjnym i generalnym. Mogą jedynie, poza sferą wprost uczestniczenia w wymiarze sprawiedliwości, mieć charakter wykładni prawa mającej na celu ujednolicenie istniejącej praktyki orzeczniczej. Próba ingerencji w tym obszarze przez Trybunał Konstytucyjny narusza obowiązujące zasady ustrojowe i łamie regulacje konstytucyjne – art. 175 i art. 183 ust.1 – wkraczając w sferę orzeczniczą, do czego Trybunał ten nie ma żadnych uprawnień. Warto choćby przypomnieć, że zgodnie z art. 239 ust. 3 Konstytucji RP *„z dniem wejścia w życie Konstytucji uchwały Trybunału Konstytucyjnego w sprawie ustalenia wykładni ustaw tracą moc powszechnie obowiązującą”*.

Biorąc pod uwagę powyższe stwierdzić należy, że w niniejszej sprawie nie zachodzą żadne uzasadnione wątpliwości co do bezstronności Sędziów Sądu Najwyższego objętych w tej sprawie wnioskiem o wyłączenie i z tej przyczyny wniosku nie uwzględniono.

[as]